

bērniem pēc pilngadības sasniegšanas Ministru kabineta 2005.gada 15.novembra noteikumos Nr.857 "Noteikumi par sociālajām garantijām bārenim un bez vecāku gādības palikušajam bērnam, kurš ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās". Minētie noteikumi izdoti saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 12.panta ceturto daļu un 43.panta pirmo daļu.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 1.panta 1.un 2.punktā noteikto bārenis ir bērns, kura vecāki ir miruši vai likumā noteiktajā kārtībā atzīti par mirušiem, savukārt bez vecāku gādības palicis bērns ir bērns, kura vecāki nav zināmi, ir pazuduši vai ilgstošas slimības dēļ nespēj realizēt aizgādību vai kura vecākiem pārtrauktas vai atņemtas aizgādības tiesības. Minētā likuma 12.panta trešajā daļā noteikts, ka bērnam, kurš nesaņem pietiekamu vecāku aprūpi, ir tiesības uz valsts un pašvaldības sociālo palīdzību un sociālajiem pakalpojumiem. Ievērojot minēto, normatīvie akti paredz īpašu aizsardzību bērniem, kas palikuši bez vecāku gādības.

Civillikuma 177.pantā noteikts, ka līdz pilngadības sasniegšanai bērns ir vecāku aizgādībā. Aizgādība ir vecāku tiesības un pienākums rūpēties par bērnu un viņa mantu un pārstāvēt bērnu viņa personiskajās un mantiskajās attiecībās. Rūpes par bērnu nozīmē viņa aprūpi, uzraudzību un tiesības noteikt viņa dzīvesvietu. Bērna aprūpe nozīmē viņa uzturēšanu, t.i., ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu un viņa izglītošanu un audzināšanu (garīgās un fiziskās attīstības nodrošināšana, pēc iespējas ievērojot viņa individualitāti, spējas un intereses un sagatavojot bērnu sabiedriski derīgam darbam). Bērna uzraudzība nozīmē rūpes par bērna paša drošību un trešās personas apdraudējuma novēršanu. Ar tiesībām noteikt bērna dzīvesvietu saprotama dzīvesvietas ģeogrāfiskā izvēle un mājokļa izvēle. Rūpes par bērna mantu nozīmē gādību par bērna mantas uzturēšanu un izmantošanu tās saglabāšanai un vairošanai.

Saskaņā ar Civillikuma 179.pantā noteikto vecāku pienākums ir samērā ar viņu spējām un mantas stāvokli uzturēt bērnu. Šis pienākums gulstas uz tēvu un māti līdz laikam, kad bērns pats var sevi apgādāt. Ņemot vērā minēto, normatīvajos aktos nav noteikts vecums, līdz kuram vecāku pienākums ir uzturēt bērnu. Tātad šis vecāku pienākums turpinās arī pēc pilngadības sasniegšanas, un bērniem, kas atrodas vecāku aprūpē, ir iespēja saņemt vecāku gan emocionālu, gan materiālu atbalstu līdz pat laikam, kad viņi paši var sevi apgādāt.

Inspekcija vērš uzmanību Konvencijas 18.pantā noteiktajam, ka vecāki [..] ir primāri atbildīgi par bērna audzināšanu un attīstību. Viņu pamatpienākums ir nodrošināt bērna labākās intereses. Tātad vecākiem ir primāra atbildība par bērnu vislabāko interešu nodrošināšanu, kas ir viņu pamatpienākums. Savukārt gadījumos, ja vecākiem, kuru aprūpē ir bērni, nepieciešama sociālā palīdzība vai sociālie pakalpojumi, to saņemšanu atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 9.panta pirmajā daļā noteiktajam ir pienākums organizēt pašvaldībai, kuras teritorijā persona reģistrējusi savu pamatdzīvesvietu. Līdz ar to vecākiem nepieciešamības gadījumā jāvēršas savas dzīvesvietas sociālajā dienestā.

Ar cieņu,
priekšniece

L.Rieksta-Riekstiņa